

International Social Service
Service Social International
Servicio Social Internacional

ISS-Afdeling Nederland

Maatschappelijk werk kent geen grenzen. De groei van het aantal buitenlanders in Nederland en de toegenomen contacten van Nederlanders met het buitenland betekent vanzelfsprekend ook dat men in het welzijnswerk steeds vaker stuit op problemen die onze landsgrenzen letterlijk te buiten gaan. Natuurlijk is het voor de vele welzijnsinstellingen in Nederland ondoenlijk om elk een eigen, uitgebreid netwerk van internationale contacten te onderhouden. Daarom is er een instelling die zich speciaal toelegt op dit werk en waarop iedereen die met grensoverschrijdende menselijke problemen te maken krijgt een beroep kan doen. Die instelling heet International Social Service, een wijdvertakte internationale organisatie, opgericht in 1924, die sinds 1955 ook een Nederlandse afdeling heeft en die, dikwijls achter de schermen, veel en nuttig werk verzet.

ISS biedt hulpverlening aan iedereen ongeacht nationaliteit, ras, godsdienst of politieke overtuiging en kiest nooit partij in situaties waarin bemiddeling of dienstverlening wordt gevraagd.

Sinds 1 januari 1999 maakt ISS-Nederland deel uit van de Stichting Ambulante Fiom.

Bij ISS Nederland werken internationaal georiënteerde juristen en vertalers met veel ervaring en kennis.

Doelstellingen en werkerrein

De doelstellingen van ISS kunnen als volgt worden omschreven:

- a. Dienstverlening aan mensen die in verband met (re-)migratie van of naar een ander land sociale en/of sociaaljuridische moeilijkheden ondervinden. De dienstverlening geschiedt ongeacht nationaliteit, ras, godsdienst, politieke overtuiging of soortgelijke criteria.
- b. Onderzoek of studie naar de gevolgen van internationale migratie –permanent of tijdelijk, vrijwillig of gedwongen- voor de ontwikkeling van individu en gezin, alsook voor de maatschappelijke en culturele structuur in de desbetreffende landen.
- c. Het aanbevelen c.q. treffen van passende preventie en/of curatieve maatregelen, zowel op nationaal als internationaal vlak.

ISS staat zowel volwassenen als kinderen ten dienste. De internationale dienstverlening betreft vooral kwesties van gezinshereniging, huwelijks- en echtscheidingsproblemen, gezondheid en bejaardenzorg, gezagsvoorzieningen na echtscheiding, omgangsrechten, ontvoering van kinderen door een der ouders, pleeggezin- en vakantieplaatsingen, kindermishandeling, het afstand doen ter adoptie, hulp bij “inter-landelijke” (éénouder-) adoptie, opsporing, onderwijsvragen, verblijfsvergunning, asielaanvragen en vluchtelingenproblemen, repatriëring, financiële vraagstukken die in verband staan met gezin en verblijfsrechten, kwesties van rechtsposities en civiele status, nationaliteit en staatsburgerschap, juridische kwesties of vragen en problemen waarmee mensen met een toeristenvizum, reizigers en buitenlandse studenten geconfronteerd worden.

Daarnaast houdt ISS zich in sommige landen actief bezig met zaken als jeugd- en jongerenwerk, volwasseneducatie, het organiseren van studieconferenties over maatschappelijke onderwerpen met betrekking tot migratie van kinderen, opvang en begeleiding van vluchtelingen, opbouwwerk et cetera. ISS Nederland geeft met name informatie en advies.

Een van de belangrijkste functies van de Nederlandse afdeling van International Social Service is dat deze een schakel vormt tussen instellingen van maatschappelijke dienstverlening in verschillende landen. Deze schakelfunctie wordt ten aanzien van zowel overheids- als particuliere organisaties vervuld.

Ontstaan en werkwijze van ISS

Voor de oorsprong van de organisatie moeten we terug gaan naar het begin van deze eeuw. Op het wereldcongres van de YWCA (Wereldfederatie van Christelijke Jonge Vrouwen) in 1914, kort voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, vroegen de ongunstige omstandigheden, waarin met name vrouwelijke migranten dikwijls verkeerden, om bijzondere aandacht. Ook toen was er al sprake van arbeidsmigratie, vooral vanuit Oost Europa naar overzeese continenten zoals Noord-Amerika en Australië. De vrouwen waar het om ging waren, vaak met kinderen, op weg naar hun echtgenoten en vaders in het nieuwe land. Het uitbreken van de oorlog verhinderde echter verdere actie en pas in 1920 kon de YWCA een commissie in het leven roepen, die tot taak kreeg een nader onderzoek in te stellen. Het gevolg was dat in 1924 de Internationale Migration Service werd opgericht; in 1946, na de Tweede Wereldoorlog werd de naam veranderd in International Social Service.

Het ISS-netwerk bestaat uit het Algemeen Secretariaat en uit ISS afdelingen en correspondenten in meer dan honderd landen, zowel in Europa als in de overige werelddelen. ISS heeft voorts consultatieve status bij de Verenigde Naties (Economische en Sociale Raad) en de Raad van Europa (Sociale Commissie).

Het Algemeen Secretariaat van ISS zetelt in Genève. Van daaruit worden de internationale werkzaamheden tussen de afdelingen en de correspondenten gecoördineerd. Het Algemeen Secretariaat tracht steeds de voor het ISS-werk best toegeruste instellingen te vinden in alle landen van de wereld, om aldus een zo compleet mogelijk netwerk van dienstverlening in stand te houden, bij voorkeur bestaande uit maatschappelijk werkers. Bij ISS werken maatschappelijk werkers, pedagogen, psychologen, internationaal georiënteerde juristen en ervaren vertalers. (zie www.iss-ssi.org) Mede dankzij dit netwerk kan jaarlijks over de gehele wereld in 25.000 gevallen hulp worden verleend, waarbij in totaal zo'n 150.000 mensen betrokken zijn.

Het initiatief tot oprichting van de Stichting International Social Service afdeling Nederland, werd in 1955 in overleg met het Hoofdkwartier (zoals het Algemeen Secretariaat in die tijd heette) van ISS in Genève genomen door de toenmalige Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk. ISS was toen al in Nederland vertegenwoordigd door een correspondentschap dat werd waargenomen door de Sociale Raad te Amsterdam.

Uit de ontwikkeling van de werkzaamheden bleek dat in Nederland behoefte was ontstaan aan een zelfstandige ISS-afdeling. Zo werd op 13 juni 1955 ISS-afdeling Nederland opgericht. Het bureau daarvan is thans gevestigd te 's-Hertogenbosch in het Landelijk Bureau van de Stichting Ambulante Fiom. Dit vanwege een fusie met deze organisatie per 1 januari 1999. De activiteiten van ISS-afdeling Nederland worden voor een deel gesubsidieerd door het ministerie van VWS. Daarnaast wordt voor elk verzoek een financiële bijdrage gevraagd, waarvan de hoogte afhankelijk is van de aard en de omvang van het verzoek en het land waarop het verzoek

betrekking heeft. Met instellingen die gefinancierd worden door het ministerie van Justitie, zoals de Raad voor de Kinderbescherming, zijn afspraken gemaakt over de kosten per verzoek.

Het ISS-netwerk houdt in dat niet alleen verzoeken aan buitenlandse ISS-afdelingen en ISS-correspondenten kunnen worden gedaan, maar ook dat deze afdelingen en correspondenten op hun beurt een beroep kunnen doen op ISS-afdeling Nederland.

Wat betekent dit in de praktijk?

Informatie en advies

Enkele jaren geleden werden de ISS-medewerkers in een vaktijdschrift “internationale raadslieden” genoemd. Inderdaad ontvangt de Nederlandse afdeling, zowel telefonisch als schriftelijk, dagelijks verzoeken om inlichtingen, rapportages en/of advies. Meestal gaat het om sociale of sociaaljuridische vraagstukken. Vaak wordt vanuit een instelling telefonisch of schriftelijk om advies of een rapportage verzocht, zoals bijvoorbeeld door de Raad voor de Kinderbescherming, of vraagt een (vertrouwens-)arts of advocaat namens een patiënt of cliënt om inlichtingen

In de loop der jaren heeft de Nederlandse afdeling documentatiemateriaal over meer dan honderd verschillende landen verzameld voor intern gebruik en ter ondersteuning van het internationale casework betreffende andere culturen, andere wettelijke bepalingen of gewoonten en informatie over alle mogelijke onderwerpen. Het is natuurlijk uiterst belangrijk dit materiaal steeds zoveel mogelijk up-to-date te houden. Desondanks kan het voorkomen dat het benodigde informatiemateriaal geen pasklaar antwoord biedt. In zo'n geval wordt desbetreffende buitenlandse ISS-afdeling, het Algemeen Secretariaat te Genève of een correspondent geraadpleegd.

In veel van de gevallen wordt ISS om een rapportage verzocht in het kader van een juridische procedure. Wanneer dit gebeurt op verzoek van een Nederlandse instelling, instituut of autoriteit wordt het verzoek ‘verzendklaar’ gemaakt op basis van de door ISS gehanteerde werkmethode, begeleid door de daarbij horende sociale of sociaaljuridische informatie, en vervolgens na vertaling doorgezonden naar de desbetreffende ISS-afdeling of -correspondent. Deze verzoekt zo nodig op haar beurt een maatschappelijk werkinstelling of (kinderbeschermings-)organisatie ter plaatse het onderzoek ter hand te nemen en over de bevindingen te rapporteren en advies uit te brengen. In het omgekeerde geval ontvangt ISS Nederland verzoeken uit het buitenland, die na ontvangst worden bewerkt en vertaald opdat een bij het verzoek passende instelling, organisatie of autoriteit in Nederland kan worden verzocht het onderzoek op zich te nemen en daarover te rapporteren.

In deze zin kunnen de werkzaamheden van ISS Nederland ook wel worden omschreven als die van “agencies agency”: een schakel tussen personen, gezinnen, instellingen en autoriteiten in Nederland en in het buitenland.

International Resource Centre (IRC)

In internationaal verband is het International Resource Centre on the Protection of Children in Adoption een belangrijk onderdeel van ISS. Idee achter dit centrum is om de wetgeving van alle zendende en ontvangende landen op een overzichtelijke manier bij elkaar te brengen en te toetsen aan het Haags Adoptieverdrag. Behalve in boekvorm gebeurt dit ook in de vorm van een computerdatabank die voor eenieder toegankelijk is. Daarnaast bevat deze databank vertrouwelijke informatie die slechts toegankelijk is voor een beperkt aantal hulpverleners op dit terrein. Deze vertrouwelijke databank bevat bijvoorbeeld informatie over welke organisaties of personen in een bepaald land wel of niet betrouwbaar worden geacht.

Interlandelijke adoptie

In 1956 trad de Nederlandse Adoptiewet in werking. Vanaf die tijd dateren ook de bemoeienissen van de Nederlandse afdeling van ISS op het gebied van internationale adoptie binnen en buiten Europa. ISS heeft zich daarbij steeds op het standpunt gesteld dat het belang van het kind centraal staat en voorrang verdient boven dat van aspirant-adoptiefouders. De ISS-bemiddeling in Nederland was daarom altijd gericht op de behoefte van het individuele kind en vond uitsluitend plaats in samenwerking met erkende kinderbeschermingsinstanties, zowel in het land van herkomst van het kind als in eigen land. Dit betekende dat alleen wanneer uit gegevens van een erkende kinderbeschermingsinstelling in het land van herkomst bleek dat een bepaald kind voor inter-landelijke adoptie in aanmerking kwam, ISS-bemiddeling ter beschikking stond. Dit hield ook in dat ISS niet ten behoeve van aspirant-adoptiefouders buitenlandse adressen benaderde met de vraag of er een kind beschikbaar was. Wel hield de dienstverlening in dat bij de Raden voor de Kinderbescherming medewerking werd gevraagd voor het opstellen van de "homestudy", een rapportage over de situatie en levensomstandigheden van het aspirant-adoptiefgezin, welke nodig was en is in verband met de aanvraag van een (beginsel-)toestemming voor adoptie.

Vervolgens werd de homestudy doorgezonden naar de bevoegde plaatsende instantie in het buitenland die hierom had verzocht. Voorts kon ISS bemiddeling verlenen bij de "afronding" van de in Nederland uitgesproken adoptie, dat wil zeggen zorg dragen voor of helpen bij het verkrijgen van een gewijzigde geboorteakte van het kind uit het land van herkomst, en informatie verschaffen.

In de loop van de tijd groeiden in Europa de wachtlijsten van aspirant-adoptiefouders, terwijl het aanbod van adoptiekinderen sterk afnam. Daarnaast werd door buitenlandse overheden en kinderbeschermingsinstellingen steeds meer gewerkt aan plaatsingen van adoptiekinderen in het eigen land, bij adoptieouders met de eigen nationaliteit. Men zou zelfs kunnen zeggen dat er op dit moment nauwelijks nog mogelijkheden zijn voor inter-landelijke adoptie vanuit en binnen Europa.

Op 1 oktober 1998 is het Haags Adoptieverdrag van 1993 voor Nederland in werking getreden. Het Haags adoptieverdrag is een internationaal verdrag op het gebied van inter-landelijke adoptie; aan de totstandkoming waarvan ook ISS een bijdrage heeft geleverd.

Tegelijk met de inwerkingtreding van het Haags Adoptieverdrag kreeg de Wet opnemings buitenlandse pleegkinderen (Staatsblad 1988, nr. 566) een andere naam n.l. Wet opnemings buitenlandse kinderen ter adoptie. Bovendien werd de wet op een belangrijk aantal punten aangepast. In deze wet staan de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan bij de opnemings in Nederland van een buitenlands kind met het oog op adoptie en wordt de procedure die hierbij moet worden gevolgd, nauwkeurig omschreven.

Een brochure met informatie over de adoptieprocedure kan aangevraagd worden bij het Ministerie van Justitie, Directie Voorlichting, Afdeling in- en externe communicatie. Ook kan informatie over adoptie worden opgevraagd bij Stichting Adoptievoorzieningen (www.adoptie.nl).

ISS speelt heden ten dage (bijna) geen rol meer bij de totstandkoming van inter-landelijke adopties. ISS blijft echter een vraagbaak voor instanties of personen met vragen op het terrein van inter-landelijke adoptie, vaak ook voor “adopties” die niet passen binnen het “normale” plaatje.

Adoptiegerelateerde zoekacties

De grootste aantallen zaken van ISS Nederland met betrekking tot adopties vormen de zogeheten “searching for roots”-cases: geadopteerden die op enig moment meer willen weten over hun land van herkomst dan wel daadwerkelijk op zoek willen gaan naar hun biologische ouder(s). ISS probeert dan via haar netwerk deze ouder(s) op te sporen en – wanneer deze hiermee instemt(men) – het contact met het kind te herstellen.

Steeds vaker komt het voor dat de afstandouder(s) zelf op zoek gaat (n) naar het ter adoptie afgestane kind. Ook ten behoeve van hen vervult ISS een bemiddelende rol.